

KLAGANDE

Socialnämnden i Marks kommun

MOTPART

[REDACTED]

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDEFörvaltningsrätten i Jönköpings dom den 20 december 2017
i mål nr 6267-16, se bilaga A**SAKEN**

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer socialnämndens beslut.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Marks kommun yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer socialnämndens beslut. Socialnämnden anför bl.a. följande. Två timmar utgör den genomsnittliga sammanlagda tiden per dag för hushållssysslor för [REDACTED] och hans maka. En halvtimme per dag är en rimlig tid för [REDACTED] personliga assistans för utförande av hushållssysslor med beaktande av makarnas delade ansvar (jfr RÅ 1997 not. 165). [REDACTED] maka är anställd som hans personliga assistent. Meningen med insatsen personlig assistans är inte att en maka eller make ska få betalt för hushållssysslor som redan ingår i det gemensamma ansvaret för hushållet.

[REDACTED] motsätter sig bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Tiden för assistans avseende hushållssysslor är orimligt lågt beräknad. Den faktiska tidsåtgången uppgår till 4,5 timmar per dag. Därtill kommer alla andra arbetsuppgifter som ingår i hans hustrus jobb och som faller under hennes ansvar. Han är i så stor utsträckning som det är möjligt närvarande vid utförandet av hushållssysslorna. Det är inte fråga om att hans hustru ska få betalt för hushållssysslor som redan ingår i ansvaret för hushållet. Det är fråga om att hon ska få skäligt betalt för det jobb hon faktiskt utför och för den tid det faktiskt tar.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Makar har ett gemensamt ansvar för hem och hushåll (jfr 1 kap. 2 § äktenskapsbalken). Mot bakgrund av att syftet med den personliga assistansen är att den funktionshindrade så långt som möjligt ska kunna leva som andra ska en del av det behov som avser skötsel av det gemensamma hemmet kunna tillgodoses genom personlig assistans. En förutsättning är dock att det rör sig om insatser som utförs tillsammans med den enskilde som ett led i det personliga stödet. Vid bedömningen

av om rätt till personlig assistans föreligger bör även beaktas att makars ansvar gentemot varandra medför att den make som inte har ett funktionshinder får stå för en stor del av hushållsgöromålen (jfr prop. 1992/93:159 s. 176 och RÅ 1997 not. 165).

Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. [REDACTED] hustru arbetar som hans personliga assistent. [REDACTED] behöver hjälp med alla moment rörande tvätt och inköp. Han kan plocka undan lätta föremål från golvet med hjälp av griptång men behöver hjälp med all annan städning.

Kammarrätten finner inte skäl att ifrågasätta att den totala tidsåtgången för tvätt, inköp och städning i [REDACTED] hushåll inte överstiger två timmar per dag. Med hänsyn till makars gemensamma ansvar för hem och hushåll ska [REDACTED] maka stå för en stor del av dessa sysslor. Dessutom gäller att personlig assistans endast kan beviljas för de insatser som den enskilde utför tillsammans med sin personliga assistent. Enligt kammarrättens mening ger utredningen inte stöd för att [REDACTED] är delaktig i utförandet av de aktuella hushållssysslorna under mer än 30 minuter per dag. Överklagandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande) och Jan Källman samt tf. kammarrättsassessorn Finn Hultin (referent) har deltagit i avgörandet.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2017-12-20
Meddelad i JönköpingMål nr
6267-16**KLAGANDE**[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]**MOTPART**Socialnämnden i Marks kommun
511 80 Kinna**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Socialnämnden i Marks kommuns beslut 2016-12-02

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och ändrar det överklagade beslutet på så sätt att [REDACTED] har rätt till biträde av personlig assistent med 45 timmar per vecka.

ÖVERKLAGAT BESLUT OCH YRKANDEN M.M.

Efter att [REDACTED] hade ansökt om fortsatt personlig assistans med en omfattning av 45 timmar per vecka beslutade Socialnämnden i Marks kommun den 2 december 2016 att bevilja honom sådan insats, men endast med omfattningen 40 timmar och 50 minuter per vecka. Som skäl till varför [REDACTED] ansökan inte bifölls fullt ut angavs i huvudsak följande. Sammanlagd tid för matlagning, tvätt, städning och inköp beräknas vara i genomsnitt 2 timmar per dag. Eftersom [REDACTED] lever i hushållsgemenskap beviljas personlig assistans endast för en del av tiden eftersom en del av behovet tillgodoses genom makars gemensamma ansvar för hushållssysslor. Tid beviljas för en fjärdedel, vilket motsvarar 30 minuter per dag. [REDACTED]

Dok.Id 245875

Postadress
Box 2201
550 02 Jönköping**Besöksadress**
Hamngatan 15**Telefon**
036-15 66 00
E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se
www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se**Telefax**
036-15 66 55**Expeditionstid**
måndag–fredag
08:00–16:00

sammanlagda hjälpbehov uppgår då till 40 timmar och 50 minuter per vecka. Han bedöms uppnå goda levnadsvillkor genom den beviljade insatsen.

██████████ yrkar att han ska beviljas personlig assistans i den omfattning han hade tidigare, alltså 45 timmar per vecka. Han anför i huvudsak följande. Tiden för hushållssysslor är för lågt räknad. 30 minuter per dag för att städa, handla, tvätta och laga mat är orimligt. Hans hustru som även är personlig assistent åt honom arbetar hårt och gör allt i hemmet för att det ska fungera.

Socialnämnden anser att överklagandet ska avslås. Nämnden begär vidare att ett eventuellt bifall till ██████████ överklagan inte ska få verkställas innan domen har fått laga kraft. Socialnämnden anför sammanfattningsvis följande. Delavslaget avser tid för hushållssysslor. Ansökan avser hälften av den beräknade tiden för dessa sysslor, 1 timma och 5 minuter. Vid sin bedömning har nämnden beräknat den sammanlagda tiden för hushållssysslorna till 2 timmar per dag och tid har beviljats för en fjärdedel av den tiden. Vid bedömningen av tidsåtgången för hushållssysslor bör beaktas att makar har ett gemensamt ansvar för hushållet och att den andra maken därför bör stå för en stor del av göromålen. Det framgår av praxis från Högsta förvaltningsdomstolen.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler m.m.

Enligt 7 § första stycket LSS har personer som omfattas av lagen rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9 LSS, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

I 9 § 2 LSS sägs att biträde av personlig assistent är en sådan insats som avses i 7 §. Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses enligt 9 a § första stycket personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). I 9 a § andra stycket framgår att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov även har rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är ostridigt att [REDACTED] är berättigad till biträde av personlig assistent enligt LSS. Det parterna är oense om är i vilken omfattning han har rätt till sådan assistans. Den avgörande frågan är hur många timmar personlig assistans [REDACTED] har rätt till för att få hjälp med hushållsarbete och i vilken utsträckning sådant arbete kan förväntas utföras av hans fru inom ramen för makars gemensamma ansvar för hushållet.

I rättsfallet RÅ 1997 not. 165 uttalade Högsta förvaltningsdomstolen bl.a. att personlig assistans kan beviljas för hjälp med hushållssysslor under förutsättning att det rör sig om insatser som utförs tillsammans med den som får insatsen som ett led i det personliga stödet. Mot bakgrund av syftet med den personliga assistansen – att den funktionshindrade så långt möjligt ska kunna leva som andra – bör assistansen omfatta en del uppgifter som avser makars gemensamma hushåll och skötseln av barn. Vid bedömningen av tidsåtgången bör beaktas att makar har ett gemensamt ansvar. I det aktuella fallet ansågs det innebära att sökandens make, med hänsyn till de förhållanden som rådde, borde stå för en stor del av göromålen.

Av utredningen framgår att [REDACTED] i princip inte alls kan sköta hushållssysslor på egen hand, främst p.g.a. nedsatt styrka. Han behöver därför hjälp av en personlig assistent för att utföra den del av hushållsarbetet som faller på hans ansvar. Frågan är hur stor del av göromålen han bör stå för.

I tidigare fattat beslut om personlig assistans för [REDACTED] som gällde för tiden från den 30 juni 2014 till den 30 juni 2016, bedömdes [REDACTED] ha rätt till hjälp med hushållsarbete med 1 timma och 5 minuter per dag. I nu överklagat beslut beviljades han personlig assistans för hushållsarbete med 30 minuter per dag. I utredningen anges att sammanlagd tid för hushållssysslor beräknas vara i genomsnitt 2 timmar per dag och att assistans beviljas för en fjärdedel av den tiden med hänsyn till makarnas gemensamma ansvar. De två timmar per dag för hushållsarbete som nämnden har angett i utredningen får tolkas som en uppskattning av den totala tiden för allt hushållsarbete i familjen, även om detta inte framgår klart. Någon närmare beräkning eller motivering till den uppskattade tidsåtgången finns inte i nämndens utredning och beslut. Genom att [REDACTED] har ansökt om samma insats som den han tidigare har haft får han anses ha gjort gällande att den del av hushållsarbetet som omfattas av hans rätt till assistans uppgår till 1 timma och 5 minuter per dag. Familjen består av två vuxna och två barn. Med hänsyn till det framstår det som sannolikt att det hushållsarbete som återstår efter att [REDACTED] fru har gjort en stor del av arbetet i hemmet motsvarar i vart fall 1 timma och 5 minuter per dag. [REDACTED] får därmed anses ha rätt till personlig assistans i den omfattning han har ansökt om. Hans överklagande ska därför bifallas.

Beslut om bl.a. personlig assistans enligt LSS gäller som regel omedelbart, vilket framgår av 27 § LSS. Socialnämnden har dock begärt att rättens avgörande ska gälla först sedan det har fått laga kraft. Det är fråga om en för [REDACTED] viktig insats som enligt förvaltningsrättens bedömning ska ges till honom. Nämnden har inte anfört några skäl för sin begäran. Mot denna

bakgrund saknas det tillräckliga skäl att besluta om att domen inte ska gälla omedelbart. Nämndens begäran i denna del ska därför avslås. Denna dom gäller därmed omedelbart.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1D).

Erik Hannus

Förvaltningsrättsfiskalen Erik Hannus och nämndemännen Eva Lundemo, Anna Kelemen och Inga-Maj Eleholt har avgjort målet. Förvaltningsrättsnotarien John Wahlby har varit föredragande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.